

Вправи для формування англомовної граматичної компетенції в учнів початкової загальноосвітньої школи

У статті розглядається система вправ для формування англомовної граматичної компетенції в учнів початкової загальноосвітньої школи. Запропоновано типи і види вправ для формування англомовної граматичної компетенції в учнів початкової загальноосвітньої школи відповідно до етапів формування граматичних навичок. Наведено приклади вправ.

Ключові слова: англомовна граматична компетенція, система вправ, учні початкової загальноосвітньої школи.

Мірошник І. В. Система упражнень для формирования англоязычной грамматической компетенции у учащихся начальной общеобразовательной школы

В статье рассматривается система упражнень для формирования англоязычной грамматической компетенции у учащихся начальной общеобразовательной школы. Предложены типы и виды упражнень для формирования грамматической компетенции у учащихся начальной общеобразовательной школы согласно этапам формирования грамматических навыков. Приведены примеры упражнень.

Ключевые слова: англоязычная грамматическая компетенция, система упражнень, учащиеся начальной общеобразовательной школы.

Miroshnyk I. The system of exercises for forming grammatical competence in English of primary school learners

The article analyses the system of exercises for forming grammatical competence in English of Primary Comprehensive School learners. The types and kinds of exercises for forming grammatical competence in English of primary school learners according to the stages of forming grammar skills have been proposed. The examples of exercises have been given.

Key words: grammatical competence in English, Primary Comprehensive School children, the system of exercises.

Успішне формування в учнів початкової загальноосвітньої школи (ПЗШ) мовленнєвих граматичних навичок для вирішення комунікативних завдань англійською мовою (АМ) може забезпечуватися лише в умовах використання раціональної підсистеми вправ, а отже зумовлює необхідність створення відповідної системи для формування англомовної граматичної компетенції (АГК).

Питанню розробки підсистеми вправ для навчання граматичного матеріалу приділялася увага багатьох методистів. Праці деяких з них пов'язані з особливостями формування АГК у середній школі (О.І.Безлюдний 1988; С.А.Коростельова 2002; О.М.Ницецька 1998;

Н.С.Проніна 2010; Н.К.Скляренко 1982, 1985, 1992, 1997, 2005; І.А.Цоброва 2001); у старших класах середньої школи (С.М.Мезенін, Л.Г.Денисова 1992; Н.К.Скляренко 2005 та ін.); у вищій школі (Г.Е.Борецька 2005; О.І.Вовк 2008; С.Х.Гомза 1973; І.О.Горська 2003; Н.М.Іванова 1977; Н.М.Ковальчук 2004; Л.К.Орловська 2010; В.В.Осідак 2005; Е.О.Першина 1982; Г.І.Подосиннікова 2002; М.В.Рябих 2004; Н.К.Скляренко 1973; Т.О.Стеченко 2004; В.В.Усата 1998 та ін.). Зовсім мало досліджень присвячено формуванню АГК в учнів початкової школи. Так, К.Л.Крутії досліджував питання активізації вживання службових частин мови у мовленні старших дошкільників (1996) [2]; А.В.Трусова – шляхи подолання морфолого-синтаксичних труднощів в учнів 2-3-їх класів під час засвоєння ними різних за структурою мовленнєвих зразків (МЗ) (1972) [4]; М.В.Біболетова – граматичний аспект говоріння АМ учнів 1-3-їх класів загальноосвітньої школи (1985) [1]. Отже, питання розробки системи вправ для формування АГК в учнів ПЗШ залишається розробленим лише частково. Тому метою цієї статті є розгляд підсистеми вправ для формування АГК в учнів ПЗШ.

У межах нашої статті ми представимо підсистему вправ, яка є частиною загальної системи вправ і спрямована на формування і вдосконалення граматичних навичок аудіювання, говоріння, читання і письма.

На нашу думку, вправи для формування АГК в учнів ПЗШ повинні відповідати таким вимогам: вмотивованість; наявність ігрового компонента; комунікативність; відповідність ступеня керування етапам навчання; взаємопов'язаність навчання усіх видів мовленнєвої діяльності (МД); урахування рідної мови на етапі ознайомлення з новим граматичним матеріалом; раціональне використання опор; автентичність навчального матеріалу та його відповідність психофізіологічним особливостям молодших школярів. На основі цих вимог нами було визначено типи вправ, які використовуються у запропонованій підсистемі (див. таблицю 1). Виділені в ній вправи найчастіше використовуються для формування АГК в учнів ПЗШ.

Ми, слідом за Н.К.Скляренко [3, с.9], вважаємо, що для визначення типології вправ необхідно враховувати не окремі критерії (в нашому випадку – вимоги), а їхню систему, тому що саме завдяки вправам моделюється багатогранна комунікативна діяльність людини, яка в умовах навчання є спеціально організованою.

Виділивши типи вправ для формування АГК згідно

Таблиця 1

**Типологія вправ для формування англомовної
граматичної компетенції в учнів початкової
загальноосвітньої школи**

Вимоги до вправ	Типи вправ
1. Вмотивованість	Вмотивовані / невмотивовані
2. Наявність ігрового компонента	З ігровим нерольовим компонентом / з ігровим рольовим компонентом / без ігрового компонента
3. Комунікативність	Комунікативні / умовно-комунікативні з ігровим компонентом / некомунікативні з ігровим компонентом
4. Спрямованість на отримання і видачу інформації	Рецептивні / рецептивно-репродуктивні / рецептивно-продуктивні / продуктивні
5. Спосіб організації вправ	Фронтальні / хорові / парні / групові / індивідуальні
6. Ступінь керування	З повним / частковим / з мінімальним керуванням
7. Використання опор	З природно створеними опорами / зі штучними опорами / без використання опор

Таблиця 2

**Підсистема вправ для формування англомовної
граматичної компетенції в учнів початкової
загальноосвітньої школи**

Етапи формування граматичної навички*	Типи вправ	Види вправ
I. Орієнтовно-підготовчий	Вмотивовані; некомунікативні рецептивні, рецептивно-репродуктивні; умовно-комунікативні рецептивно-репродуктивні; комунікативні рецептивні; з повним керуванням; фронтальні, хорові; з ігровим компонентом; зі штучно створеними опорами	На сприйняття нових ГС у контексті, на впізнавання, диференціацію, ідентифікацію ГС та імітацію ЗМ
II. Стереотипно-ситуативний	Вмотивовані; умовно-комунікативні рецептивно-репродуктивні; з повним або частковим керуванням; фронтальні, хорові, парні, командно-групові; з ігровим компонентом; зі штучно створеними та природними опорами	На підстановку у ЗМ, трансформацію ЗМ, постановку запитань і надання відповідей на них, розширення ЗМ, завершення ЗМ, породження МЗ на рівні фрази
III. Варіативно-ситуативний	Вмотивовані; умовно-комунікативні рецептивно-репродуктивні; з частковим керуванням; парні, індивідуальні; з ігровим компонентом; зі штучно створеними і природними опорами, без використання опор	На трансформацію ЗМ, завершення ЗМ, постановку запитань і надання відповідей на них, породження МЗ на рівні фрази, об'єднання МЗ у понадфразові єдності діалогічного і монологічного характеру

* за С.П.Шатіловим

із зазначеною метою нашого дослідження, бажано також визначити послідовність їх виконання, що і було представлено у запропонованій підсистемі вправ.

Розроблена підсистема вправ побудована з урахуванням психофізіологічних особливостей оволодіння АМ молодшими школярами. Значущість підсистеми вправ полягає в тому, що вона забезпечує організацію процесу оволодіння англомовним граматичним матеріалом учнями ПЗШ. В її основу було покладено стадіальність формування граматичних навичок згідно з етапами, запропонованими С.П.Шатіловим: I – орієнтовно-підготовчий; II – стереотипно-ситуативний; III – варіативно-ситуативний [5]. Варто зазначити, що переходи від однієї стадії до іншої – гнучкі і точно визначити початок наступної стадії неможливо, тому що перехід залежить від багатьох чинників: наприклад, індивідуальних психофізіологічних особливостей і здібностей молодших школярів, стану учнів на уроці, професійних умінь учителя та інших.

Представимо підсистему вправ для формування АГК в учнів ПЗШ у вигляді таблиці (див. табл. 1.2).

Перший етап – *орієнтовно-підготовчий* – характеризується початком формування мовленнєвої граматичної навички. На цьому етапі учні ознайомлюються з новим граматичним явищем, сприймають відповідні МЗ у контексті і виконують первинні мовленнєві дії за зразком. Молодші школярі повинні усвідомити комунікативне значення нової граматичної структури (ГС), її функції у мовленні, багато разів прослухати МЗ, побудовані за цією структурою, і показати, що вони їх розуміють. Орієнтовно-підготовчому етапу відповідають некомунікативні рецептивні та рецептивно-репродуктивні вправи на сприйняття нових ГС у контексті, на впізнавання, диференціацію та ідентифікацію ГС; комунікативні рецептивні вправи, а також умовно-комунікативні рецептивно-репродуктивні вправи на імітацію МЗ, які, у свою чергу, можуть бути з повним керуванням, виконуватися у фронтальному чи хоровому режимі, на комунікативно-ігровій основі зі штучно створеними опорами.

Метою другого етапу – *стереотипно-ситуативного* – є створення динамічного стереотипу в аналогічних ситуаціях мовлення, який становить основу граматичної навички. На цьому етапі формується граматична навичка в усіх видах МД. Перевага віддається таким видам вправ: умовно-комунікативним рецептивно-репродуктивним вправам на підстановку у зразок мовлення (ЗМ), трансформацію ЗМ, постановку запитань різних типів і надання відповідей на них, розширення ЗМ, завершення ЗМ, породження МЗ на рівні фрази, які можуть виконуватися у фронтальному, хоровому, іноді парному режимі з повним або частковим керуванням. Варто зазначити, що на цьому етапі необхідно визначити ступінь керування виконанням вправ з боку вчителя з поступовим послабленням від повного керування до часткового, а також поступовим зняттям штучно створених опор.

Третій етап – *варіативно-ситуативний* – характеризується вдосконаленням граматичної навички в чотирьох видах МД: в аудіюванні, читанні, говорінні та письмі; відбувається подальша автоматизація мовленнєвих операцій у варіативних умовах. Цілі цього етапу реалізуються завдяки умовно-комунікативним рецептивно-репродуктивним вправам на трансформацію ЗМ, завершення ЗМ, постановку запитань і надання відповідей на них, породження МЗ на рівні фрази, об'єднання МЗ у понадфразові єдності діалогічного і монологічного характеру. Вправи в індивідуальному і парному режимах можуть виконуватися з частковим або іноді з мінімальним керуванням.

Нижче наводимо приклади вправ для формування АГК в учнів ПЗШ на матеріалі *Present Simple* і *Present Progressive* згідно із вищезазначеними етапами.

ОРІЄНТОВНО-ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП

Приклад 1.

Game: “Four sportsmen”

Мета: ознайомити учнів із функцією видо-часової форми Present Simple шляхом сприйняття у контексті вірша, вчити учнів ідентифікувати зміст висловлювання з відповідним зображенням.

Instruction: *Listen to me very carefully and choose the picture with the boy described in the poem.*

I am very healthy, I am very nice.
I have got brown hair and large blue eyes.
My T-shirt is yellow, my shoes are black.
My shorts are grey, my cap is red.
I am big, I am strong.
I often play football and volleyball.

(Учні визначають відповідний малюнок).

T.: Yes, this boy often plays football and volleyball with his friends. But also they run, jump, swim, climb the trees, fly kites, play basket-ball, play golf and play tennis.

Приклад 2.

Мета: ознайомити учнів з функцією видо-часової форми Present Progressive на матеріалі фрагмента навчального відеофільму.

Instruction: *Today we'll watch the fairytale film “Wizadora”. Зверніть, будь-ласка, увагу на те, що роблять ці діюві особи в той момент, коли ми будемо на них дивитися. Але спочатку із сюжетом цього відеофільму ознайомлю вас я (вчитель переповідає учням сюжет відеофільму). We'll see the following people and animated things in the episode:*

- ✓ Wizadora, a girl, a wizard (a wizard – чарівник, Wizadora – чарівниця),
 - ✓ Phoebe, a telephone. She is Wizadora's friend. She is a girl too.
Do you like Phoebe?
 - ✓ Hangle – вішалка
 - ✓ Very Old Fish
 - ✓ Top – верхній
 - ✓ Middle – середній
 - ✓ Bottom – нижній
 - ✓ Sticky – переповнений
 - ✓ Tom
 - ✓ Katie
- } Drawer
} People

} a brother
} and a sister

Перегляд уривка фільму.

Hangle: What's that?

Top: Is the phone ringing?

Phoebe: No it isn't. That's the doorbell.

Hangle: Where are you going?

Phoebe: I'm going to the door. What's the matter? Why are you crying?

Tom: I'm crying because I can't find my sister, Katie. Is this Wizadora's house?

Phoebe: Yes, it is. Who are you?

Tom: My name's Tom Robinson. Wizadora's a wizard. Can she find Katie?

Phoebe: Wizadora isn't here.

Tom: Oh dear. Where is she?

Very Old Fish: She's shopping.

Tom: Oh no!

Hangle: Why is he crying?

Phoebe: He's crying because he can't find his sister.

Tom: Who are you?

Phoebe: My name's Phoebe. I'm a telephone.

Tom: Can you help?

Phoebe: Well ... I'm not a wizard but I'm a very clever telephone. Yes, I can! Now, what's your name?

Tom: It's Tom Robinson.

Phoebe: Tom ... Robinson. Now. How old are you?

Tom: I'm eight.

Phoebe: What's your address?

Tom: I live next door.

Phoebe: But what's your address?

Tom: 4 Park Road, Wandsbrook.

Phoebe: What's your sister's name?

Tom: It's Katie.

Phoebe: How old is she?

Tom: She's eleven.

Phoebe: What colour is her hair?
Tom: She's got blond hair.
Phoebe: Has she got glasses?
Tom: No, she hasn't.
Phoebe: What colour are her eyes?
Tom: She's got blue eyes.
Phoebe: Is she small?
Tom: No, she's tall.
Phoebe: Is she fat?
Tom: No, she isn't fat. She's thin.
Top: Has she got a big nose?
Tom: No, she hasn't!
Middle: Has she got long ears?
Tom: No, she hasn't!
Phoebe: Be quiet!
Top: I've got a big nose.
Bottom: You've got a red nose.
Sticky: We've got big eyes.
Middle: I've got long ears.
Phoebe: Be quiet! Now, Tom. What's Katie wearing?
Tom: Well, she's wearing a red skirt ... and a blue sweater and a white shirt.
Phoebe: Shoes?
Tom: Yes. Black shoes.
Phoebe: Is she wearing socks?
Tom: Yes, she is. White socks.
Phoebe: Is she wearing a hat?
Tom: No, she isn't.
Hangle: What are you doing, Phoebe?
Phoebe: I'm writing. I'm helping Tom.
Wizadora: A bottle of milk, a bag of sugar, some eggs and ... Oh no! The apples. Where are the apples?
Phoebe: This is Tom Robinson. He's eight. His address is 4 Park ... Road ...
Wizadora: Hello, Tom. Oh, I know Tom. He lives next door. What's the matter?
Tom: I can't find Katie. You're a wizard, Wizadora. Can you help?
Wizadora: Yes, I can.

Перевірка розуміння уривка фільму.

T.: I'd like to see how well you understand the events of the film. Listen to my statements. Say "True" if it is right; say "False" if it is wrong.

1. The doorbell is ringing. (True.)
2. The telephone is ringing. (False.)
3. Tom is smiling. (False.)
4. Tom is crying. (True.)
5. Wizadora is shopping. (True.)
6. Phoebe is crying. (False.)
7. Phoebe is writing. (True.)
8. Katie is wearing a hat. (False.)
9. Katie is wearing a red skirt. (True.)

Приклад 3.

Мета: вчити учнів контрастувати функції і форми Present Simple і Present Progressive на матеріалі порівняльної таблиці.

Instruction: Порівняйте речення, з'ясуйте, чи однаково дію виражає дієслово-присудок у відповідних парах речень.

Контрастування функції і форми Present Simple і Present Progressive

Present Simple <i>звичайно, часто, завжди, кожного дня</i>		Present Progressive <i>зараз, в момент мовлення</i>
1. I <u>always dance</u> . танцюю		1. I <u>am dancing now</u> . танцюю
2. We <u>often skate</u> in winter. катаємося на ковзанах		2. We <u>are skating now</u> . катаємося на ковзанах
3. <u>Sometimes</u> you <u>sing</u> songs. співаєте		3. You <u>are singing</u> a song <u>now</u> . співаєте
4. You <u>usually read</u> books. читаєш		4. You <u>are reading</u> a book <u>now</u> . читаєш
5. They <u>play</u> football <u>every day</u> . грають		5. They <u>are playing</u> football <u>now</u> . грають
6. <u>Sometimes</u> he <u>jumps</u> . стрибає		6. He <u>is jumping now</u> . стрибає
7. <u>Usually</u> she <u>reads</u> books. читає		7. She <u>is reading</u> a book <u>now</u> . читає
8. He <u>always flies</u> . літає		8. He <u>is flying now</u> . літає
9. <u>Sometimes</u> he <u>fishes</u> . рибальить		9. He <u>is fishing now</u> . рибальить
10. Tom <u>often watches</u> cartoons. дивиться		10. Tom <u>is watching</u> a cartoon <u>now</u> . дивиться

Приклад 4.

Game: "Now"

Мета: вчити учнів ідентифікувати зміст твердження у Present Progressive із зображенням на малюнку.

Instruction: Look at the pictures and listen to my statements. Say "True" if it is right; say "False" if it is wrong.

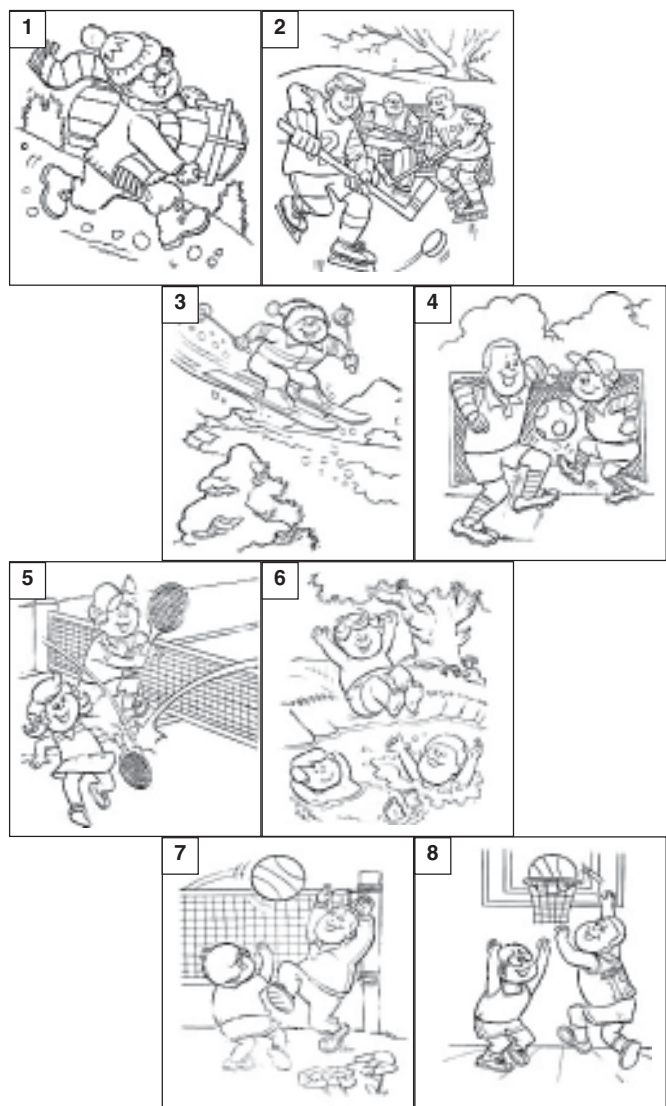
Example:

T.: The girls are dancing now.

P-s: False.

1. The boy is singing now. (False)
2. The boys are playing hockey now. (True)
3. The boy is skiing now. (True)
4. The boys are sledging now. (False)
5. The children are dancing now. (False)
6. The children are playing tennis now. (False)
7. The boys are playing volleyball now. (True)
8. The boys are climbing the tree at the moment. (False)

Запропоновані малюнки:

Приклад 5.

Game: "Agree or disagree with me"

Мета: вчити учнів диференціювати функцію ГС у Present Simple, даючи стверджувальну або заперечну відповідь на твердження вчителя.

Instruction: I'll read the statements, agree with me, if I am right.

Example: T.: We swim in winter.

P-s: We don't swim in winter.

1. We usually read English at the lessons.
2. You often go to the village on your holidays.
3. You often swim in the swimming-pool.
4. You usually fly kites at the lessons.
5. You often go to the village.
6. We usually eat in the kitchen.
7. You swim in the river in winter.
8. We always dance in the bedroom.
9. We usually listen to the music in the living room.
10. My grandparents live in the village.
11. You always watch TV in the bathroom.
12. You always play computer games in your room.
13. We go to school every day.
14. We learn new words at the lessons.

Приклад 6.

Мета: вчити учнів імітації тверджень у Present Progressive, ідентифікуючи їх зміст із зображеннями на малюнках.

Instruction: Confirm my statements if I'm right. (Вчитель одночасно демонструє учням малюнки героїв мультфільмів. Якщо твердження не відповідає змісту малюнка, учні мовчать).

Example:

T.: Mini is dancing now.

P.; Yes, she is. Mini is dancing now.

1. Winnie-the Pooh and Piggy are skating now.

2. Mickey is drawing a picture now.

3. Tiger is jumping now.

4. Karlson is flying now.

5. Mickey is singing a song now.

6. Karlson is fishing now.

7. Mickey and Duckling are playing football now.

8. Tom is playing football now.

9. Tiger is running now.

10. Mini is writing now.

Приклад 7.

Мета: вчити учнів розпізнавати форму і функцію Present Simple у тексті (пошукове читання).

Instruction: Read the story and say what Tom's and Katie's hobbies are.

Tom's eight. He is a schoolboy. He lives next door to Wizardora's house. He likes to play computer games. He often plays them in his free time. Also he often goes to the swimming pool, because he likes to swim very much. But his sister Katie likes to read English books and sing songs. She usually sings them in the living room.

Приклад 8.

Game: "A triangle"

Мета: вчити учнів ідентифікувати звуки шляхом позначення закінчень дієслів у 3-ій особі однини вищо-часової форми Present Simple.

Instruction: Позначимо основу дієслова прямокутником □, закінчення дієслова, яке вимовляється [s] – білим трикутником △, закінчення дієслова, яке вимовляється [z] – оранжевим трикутником ▲, закінчення дієслова, яке вимовляється [jz] – зеленим трикутником ▲. We have some verbs on the board. I'll read short sentences with these verbs. (E.g.: He reads every day.), you have to add to the verb the right triangle, to write down a new word and read it. (Учні по черзі виходять до дошки і виконують завдання).

Example:

T.: He reads every day.

P₁: read - reads.

(Запропоновані дієслова: fly, do, have, go, watch, play, jump).

СТЕРЕОТИПНО-СИТУАТИВНИЙ ЕТАП

Приклад 9.

Game: "We often ... here"

Мета: вчити учнів доповнювати МЗ у Present Simple.

Instruction: I'll show you the pictures of some places and you'll tell me what we often do there.

Example: T.: This is our room. We often watch TV here.

Приклад 10.

Game: "Say when you do it"

Мета: вчити учнів будувати речення у Present Simple на основі МЗ.

Instruction: You've got the pictures of some sport equipment. Your task is to listen to my statements and then say if you always / usually / often / every day / sometimes do the same in winter / in spring / in summer / in autumn. (Вчитель називає пору року, учень, який отримав зображення відповідного спортивного інвентаря, піднімає руку і каже, що він робить це постійно / іноді / часто / рідко / ніколи в цю пору року).

Example:

T.: summer. P₁: I often swim in summer.

T.: winter. P₂: Sometimes I ski in winter.

Запропоновані малюнки-зображення:

Приклад 11.

Game: "At the Physical Training Lessons"

Мета: вчити учнів будувати речення у Present Simple шляхом підстановки у МЗ.**Instruction:** Tell Drawer People what you often do at your PT-lessons.

Example:

P₁: At the PT-lessons we often run.P₂: At the PT-lessons we often ... (jump / play volley-ball / play football / ski / play basket-ball).**Приклад 12.**

Game: "My relatives"

Мета: вчити учнів будувати речення у Present Simple шляхом підстановки у МЗ.**Instruction:** Tell Drawer People some secrets about you and your relatives, their hobbies and what sport games they often play. Make use of the table.

Example:

P₁: I often help my Mum about the house and my little cousins always dance.

I		fish / fishes		
My mummy		play the guitar / plays the guitar		
My daddy		sing songs / sings songs		
My parents		play football / plays football		
My grandparents		swim / swims		
My little cousins	always often usually	play hockey / plays hockey	in summer. in winter. every day. every week.	
My uncle		draw pictures / draws pictures		
My aunt		play chess / plays chess		
My elder brother		play computer games / plays computer games		
My younger sister		help my Mum about the house / helps Mum about the house		
		play volleyball / plays volleyball		
		read / reads		
		dance / dances		

Приклад 13.

Game: "Usually"

Мета: вчити учнів відповідати на загальні запитання у Present Simple.**Instruction:** Say what you usually do answering my questions.

Example:

T.: Do you usually watch TV in the living room or in the bathroom?

P₁: I usually watch TV in the living room.

1. Do you usually sleep in the bedroom or in the kitchen?
2. Do you usually wash your hands and face in the bathroom or in the kitchen?
3. Do you usually take a bath in your bathroom or in the living room?
4. Do you usually play computer games in your room or in the kitchen?
5. Do you usually swim in the swimming-pool or in the river?
6. Do you usually play with your toys at home or in the yard?

Приклад 14.

Game: "At the lessons"

Мета: вчити учнів будувати речення у Present Simple шляхом доповнення МЗ.**Instruction:** I'll start the statement about one of your classmates and you complete it, please.

Example: At Reading lessons ...

P₁: At Reading lessons Amina always reads.

At English lessons Iryna ...

At Sport lessons Maxym ...

At Maths lessons Victoria ...

At Art lessons Liza ...

Приклад 15.**Мета:** вчити учнів описувати дії у Present Progressive (імітація дій героїв та опис цих дій після перегляду фрагмента навчального відеофільму).**Instruction:** Now Drawer People want to tell you what they are doing now. Please, listen to the episode very carefully. Say what the Drawer People are doing now.**Top:** I'm singing. La, la, la. La, la, la. I'm singing. La, la, la. La, la, la.**Middle:** You can't sing.**Top:** Yes, I can.**Middle:** You can't sing.**Top:** Yes, I can.**Middle:** No, you can't.**Top:** Yes, I can.**Sticky:** He's singing but I'm dancing. He's singing but I'm dancing.**Middle:** He can't dance.**Top:** Yes, he can.**Bottom:** I'm sleeping.**Top:** I'm reading. I'm reading a book.**Sticky:** I'm counting ... one, two, three, four, five, six, seven, eight, nine, ten, eleven, twelve, thirteen, fourteen, fifteen ...**Drawer People:** We're talking. Yak, yak, yak. We're talking. Yak, yak, yak.**Bottom:** Sssh! I'm sleeping.**Top:** I'm cleaning.**Middle:** Stop it! I'm not dirty.**Sticky:** She's talking and I'm cleaning. We're cleaning.**Middle:** Stop! I'm not dirty.**Bottom:** They're cleaning but I'm sleeping. They're cleaning but I'm sleeping.

(На дошці у якості підказок розвішані малюнки із зображенням головних героїв. Під малюнками – картки із дієсловами, які допомагають назвати дії кожного з героїв. Учні по черзі виходять до дошки, знімають малюнок із зображенням одного із героїв, імітують те, що робить цей герой. Інші учні мають сказати, що саме він робить, і цей учень підтверджує їхнє висловлювання).

Example: (sing, the pupil is singing)

P-s: Top is singing now.

P₁: Yes, I'm singing. I'm singing. La, la, la. La, la, la.)

Приклад 16.

Game: "A break"

Мета: вчити учнів будувати речення у Present Progressive шляхом підстановки у МЗ.

Instruction: *Now it is a break at school. Tell us what your classmates or other people are doing, make use of the table.*

Example: I am dancing now.

The teacher I My classmates My friend Nina Tanya Oksana Oleg Iryna Sashko	am is are	dancing cleaning the board running along the corridor telling funny stories discussing new films eating an apple opening the window showing his new watch watering the flowers drinking juice learning the poem preparing for the next lesson	now. at the moment.

Приклад 17.

Game: "At the lesson"

Мета: вчити учнів будувати речення у Present Progressive шляхом підстановки у МЗ.

Instruction: *Now you are at the lesson. Tell us what your classmates or other people are doing, make use of the table.*

Example: The teacher is explaining new grammar rules now.

The teacher I My classmates My neighbour Махум Ihor Maria Olena Ryta Taras Natasha	am is are	explaining new grammar rules asking questions reading the text looking out of the window answering the questions sitting at the desk correcting mistakes writing new words on the board listening to the teacher repeating the words spelling the words talking	now. at the moment.

Приклад 18.

Game: "Correct the statement"

Мета: вчити учнів будувати речення у заперечній формі у Present Progressive шляхом трансформації МЗ.

Instruction: *Now you work in teams of four. Each team gets sheets of paper with four pictures and the statements next to them. Read the statements. Write down the correct sentences.*

Example:

Mickey and Pluto are listening to music now.
No, they are not. They are reading a book now.

1. Mickey and Mini are dancing now.

2. Mickey is playing hockey now.

3. Mickey is climbing a tree at the moment.

4. Mickey is playing tennis now.

5. Mickey is playing basket-ball now.

6. Mickey is flying a kite now.

7. Mickey is playing the piano at the moment.

8. Mickey is playing chess now.

9. Mini and Lilo are playing tennis now.

10. Mini is skiing now.

11. Mini is running at the moment.

12. Mickey is watching a cartoon on TV now.

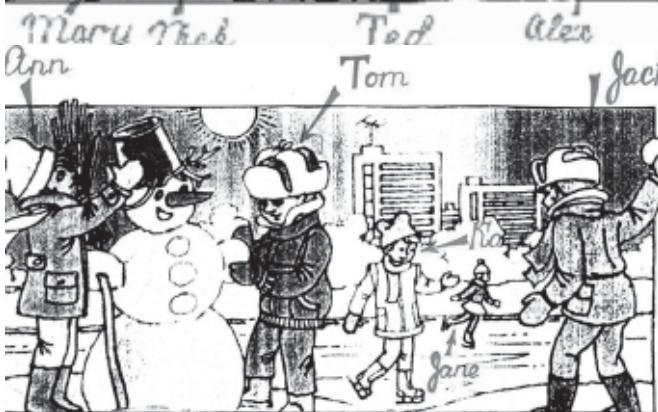
ВАРІАТИВНО-СИТУАТИВНИЙ ЕТАП

Приклад 19.

Game: "In winter"

Мета: вчити учнів будувати речення у Present Simple шляхом завершення МЗ.**Instruction:** Now you work in groups. Each group has got a picture. Tell your classmates what children always do in winter. The words on the board will help you.

Example: Group 1:

P₁: In winter children always make a snowman.P₂: In winter children always ... (skate / sledge / play snowballs / ski / play hockey).

Приклад 20.

Game: "A magic object"

Мета: вчити учнів будувати речення у Present Progressive на основі МЗ.**Instruction:** One pupil is at the board. I'll give him / her an object / picture (sport equipment or school object). He / she names it. You come up to him / her one at a time, touch the

object with the magic wand and ask this object to do something. And be sure it will do everything you want. "The object" is saying and doing it.

Example: P-s: listen to music
 P₁: I'm listening to music now.
 P-s: fly a kite
 P₁: I'm flying a kite now.

Приклад 21.

Мета: вчити учнів будувати речення у Present Progressive на основі МЗ.**Instruction:** I'll show you the pictures of some people and say their names. Tell me what they are doing at the moment. They like to do these things most of all.

Example: T.: Tom (is skating)
 P₁: Tom is skating at the moment.

Запропоновані дії: to play football, to sing a song, to climb a tree, to play basketball, to dance, to read a book, to paint, to watch a cartoon, to play chess, to listen to music, to fly a kite, to ride a bike.

Приклад 22.

Game: "Photoes"

Мета: вчити учнів об'єднувати МЗ у понадфразові єдності (Present Simple).**Instruction:** Show us your family photoes and tell us how you / your relatives spend your / their holidays: what you / they do and what you / they don't do on their holidays.

Example: In summer we like to go to the seaside. I usually swim in the sea. I like to swim very much. But I don't read books. I don't like to read books. And my little sister often listens to music.

Приклад 23. Game: "What do you do every day?"

Мета: вчити учнів давати відповіді на спеціальні запитання у Present Simple.

Instruction: *I'll throw you the ball asking what you do every day. Give me the ball back answering my question.*

Example: T.: What do you do every day?

P₁: I go to school every day.

Приклад 24. Game: "My working day"

Мета: вчити учнів об'єднувати МЗ у понадфразові єдності (Present Simple).

Instruction: *Tell about your working day. Use the time and word-combinations below.*

Example:

7:00, to get up: I usually get up at 7 o'clock in the morning.

7:15 to wash a face and clean teeth	14:00 to have dinner
7:20 to dress	15:00 to walk the dog
7:30 to have breakfast	16:00 to do homework
7:40 to go to school	18:00 to have supper
8:00 to start (school)	19:30 to watch favourite cartoons
13:00 go home	20:00 to play chess with father
13:30 have a rest	21:00 to go to bed

Приклад 25. Game: "Sunday evening"

Мета: вчити учнів об'єднувати МЗ у понадфразові єдності (Present Progressive).

Instruction: *Now it is Sunday evening. Open your family secrets: tell us what everybody in your family is doing now. Make use of the words and word-combinations from the table. Start your story with "It's Sunday evening, we are at home."*

1	2
Dad, Mum, Granny, Grandpa, my elder sister (brother), my younger sister (brother), my friend, I, our cat (dog), my uncle (aunt)	to watch TV, to drink milk, to read a book, to knit a scarf, to talk over the telephone, to play computer games, to prepare supper, to eat Granny's old shoe, to learn new English words, to paint a picture

Приклад 26. Game: "A mime"

Мета: вчити учнів ставити запитання у Present Progressive і відповідати на них.

Instruction: *One pupil comes out to the board, stands in front of the class and shows some actions. The others have to guess what he / she is doing now.*

Example:

P-s: Are you watching a cartoon on TV now?

P₁: Yes, I am watching a cartoon on TV now. / No, I'm not watching a cartoon on TV now.

(учні мають вгадати, яку дію виконує учень біля дошки)

Приклад 27. Game: "Whose ...?"

Мета: вчити учнів відповідати на спеціальні запитання у Present Simple.

Instruction: *You've got the names of some clothes. I'll show you the picture asking whose thing it is and you are to answer like this:*

T.: Whose pink blouse is this?

P₁: It's mine. I often wear pink blouses. I'm a secretary.

Приклад 28.

Мета: вчити учнів будувати речення у Present Simple.

Instruction: *Each of you has got a word-combination. Say what your friend usually / often / always does.*

Example:

P₁: I often cook dinner and Dasha always helps her Mum.

Запропоновані словосполучення: *to dance, to ride a bike, to play chess, to paint, to write a letter, to read a book, to watch a cartoon, to listen to music, to sleep, to fly a kite, to ride a bike, to learn new English words, to play cricket, to draw a picture, to eat breakfast, to cook dinner, to drink milk, to write an English exercise, to speak on the telephone, to watch a cartoon, to sleep, to sing a carol, to play the piano, to make a cake.*

Приклад 29. Game: "The culinary show"

Мета: вчити учнів складати висловлювання на рівні понадфразової єдності у Present Progressive.

Instruction: *We've got the pictures of different products, fruit and vegetables on the board. Show us, please, what you can make of these things and say how you do it.*

Example:

P₁: I'm cooking vegetable salad (fruit salad / soup / borsch / pizza). I'm taking tomatoes, cucumbers and an onion. I'm cutting them and putting them into the bowl.

Таким чином, ми запропонували підсистему вправ для формування АГК в учнів ПЗШ і проілюстрували її деякими прикладами. Перспективу подальшого розвитку вищеописаної проблеми ми вбачаємо в розробці відповідної моделі навчання англомовного граматичного матеріалу учнів ПЗШ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биболетова М.В. Обучение грамматической стороны говорения на англ. яз. учащихся I-III кл. общеобразовательной школы. (При начале обучения с шести лет) 13.00.02. – Метод. препод. иностр. яз. Автореф. дис. ... канд. филол. наук. – М., 1985. – 19 с.
2. Крутий К.Л. Методика активізації вживання службових частин мови в мовленні старших дошкільників: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Південноукраїнський держ. педагогічний ун-т ім. К.Д.Ушинського. – О., 1996. – 162 с.
3. Склярєнко Н.К. Типологія вправ в інтенсивному навчанні іноземних мов // Гуманістичні аспекти лінгвістичних досліджень та методики викл. іноз. мов / Зб. наук. праць. – К.: КДПІМ, 1992. – С. 9 – 13.
4. Трусова А.В. Пути преодоления морфолого-синтаксических трудностей при усвоении различных по структуре речевых образцов / Во 2-х – 3-х классах школ с преподаванием ряда предметов на англ. языке / Дис. ... к.п.н. – К., 1972. – 185 с.
5. Шатилов С.Ф. Методика обучения немецкому языку в средней школе: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2103 «Иностр. яз.» – 2-е изд., дораб. – М.: Просвещение, 1986. – 223 с.

Отримано 03.03.2011